

Nr 528

Av fru **Kristensson** och herr **Björkman**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 93, angående anslag för budgetåret 1959/60 till vissa kostnader för läkarutbildningen.*

Ett av de områden till vilka det för närvarande är särskilt svårt att rekrytera yngre läkare är mentalsjukvården. Detta är tillika det större vårdområde, som kan förväntas expandera snabbast under de närmaste decennierna. Orsakerna till psykiatriens rekryteringssvårigheter är säkerligen flera, men en av de väsentliga har ansetts vara urvalsmetoderna till de medicinska studierna, som gynnar de naturvetenskapligt-matematiskt inriktade studenterna framför mer humanistiskt och samhällsvetenskapligt inriktade. I samband med att beslut fattas i enlighet med proposition nr 93 om ökad nybörjarintagning vid de medicinska läroanstalterna i syfte bl. a. att trygga rekryteringen av med. licentiater till mentalsjukvården under 1960—1970-talet bör därför även ovannämnda problem uppmärksammas. Det bör för det första klart uttalas, att brist för närvarande råder på humanistiskt-socialt inriktade studerande vid de medicinska utbildningsanstalterna och att sålunda exempelvis studenter från allmänna linjen är önskvärda som inträdessökande. Vidare bör på allt vis dessa studenters betygskompletteringar underlättas, vilket t. ex. kan ske på så sätt, att studerande med en poängsumma, som vid senaste intagningen berättigade till tillträde, efter preliminär inträdeseanmälan bereds tillfälle att delta i för medicinare speciellt anordnade kompletteringskurser. Det kan observeras att kompletteringarna för elever antagna vid folkskoleseminarium i hög grad underlättas genom liknande specialundervisning. Även andra åtgärder i syfte att bredda rekryteringsunderlaget torde kunna vidtagas.

I propositionen föreslås förutom den ökade nybörjarintagningen även en utökning av utbildningskapaciteten i de kliniska ämnena fr. o. m. nästkommande budgetår genom ökning med 20 platser vid vardera av de medicinska fakulteterna i Uppsala och Lund. Först efter fyra år kommer dessa kliniska platser att bli utnyttjade av studerande som fått tillträde till de medicinska fakulteterna genom det utökade nybörjarintaget. Departementschefen föreslår, att dessa platser under de närmaste fyra åren skulle få utnyttjas bl. a. av sådana studerande som i utlandet genomgått en medicinsk grundutbildning, tillräcklig för att de i Sverige skall kunna fullborda sin läkarutbildning genom att genomgå det kliniska utbildningsskedet. Platserna förutsätts även kunna bli använda för att möjliggöra för i Sverige nu verksamma utländska läkare att genomgå erforderlig kompletterande utbildning.

Ett problem i anslutning härtill, som synes icke tillräckligt ha uppmärksamats i propositionen, är svårigheterna för de medicine studerande, som enligt den nu tillämpade ordningen är nödsakade att genomgå grundutbildning vid en studieort och klinisk utbildning vid en annan. Det gäller dem som efter med. kand.-examen i Uppsala och Lund förflyttas till Umeå och dem som förflyttas från Stockholm till Göteborg. Sådana förflyttningar leder i allmänhet till extra kostnader, framför allt givetvis för dem som blir nödsakade att lämna föräldrahemmet. Det har visat sig att många föredrar att göra ett uppehåll i studierna till dess plats kan beredas dem å den ursprungliga studieorten, vilket under alla omständigheter men särskilt i dagens situation måste betraktas som olyckligt. Propositionen synes förutsätta, att sådana förflyttningar skall äga rum under hela övergångsperioden. Det synes önskvärt, att de svenska studerandena fr. o. m. 1960, när de nya kliniska utbildningsplatserna i Uppsala och Lund tillkommer, bereds valmöjlighet i fråga om studieort och i minsta möjliga utsträckning tvångsförflyttas. För i Sverige verksamma utländska läkare med kompletteringsbehov och för eventuellt intagna studerande med utländsk grundexamen har studieorten mindre betydelse, och någon merkostnad uppstår i allmänhet heller icke för dessa studerande, för den händelse valfrihet i möjligaste utsträckning tillerkännes svenska studerande.

Vad beträffar förslaget att utnyttja de under en övergångsperiod lediga kliniska platserna för utbildning av sådana svenska och utländska medicine studerande, som i utlandet genomgått en medicinsk grundutbildning, har en enligt vår uppfattning berättigad kritik framförts från studenthåll.

Omkring hälften av de studenter, som söker inträde vid de svenska medicinska läroanstalterna, måste för närvarande avvisas varje år på grund av platsbrist. Inträdeskraven är så höga att även inträdessökande med relativt höga betyg blir utestängda. För ett litet gränsskikt av dessa finns möjlighet att vinna inträde efter kompletteringsstudier vid filosofisk fakultet, vilka dock knappast kan genomföras på kortare tid än två år.

På grund av den hårda konkurrensen har på senare tid ett antal svenska studenter begivit sig utomlands för att läsa medicin, företrädesvis vid tyska eller schweiziska läroanstalter, där inga inträdesspärar finns. Det rör sig här ofta om studenter med så låga betyg, att de inte ens efter komplettering skulle ha utsikt att komma in vid svensk medicinsk läroanstalt i vanlig ordning. I den mån studentbetyget är en mätare på studiebegåvningen är alltså dessa studenter mindre studiebegåvade än de som antas vid medicinska nybörjarkurser i Sverige. Huvudsakligen studerande med god privatekonomi torde kunna förlägga studierna utomlands.

Det synes mycket litet tilltalande, att dessa studerande skall beredas en förmånsställning framför studerande med sämre ekonomisk bakgrund och högre betyg, som stannat i hemlandet för att skaffa sig föreskriven kompetens.

När det gäller utländska studerande med utländsk grundexamen avser man att rekrytera dessa från bl. a. Västtyskland. Vid tyska medicinska läroanstalter tillämpas i allmänhet ingen gallring. Inte bara urvalet utan även undervisningens intensitet och standard måste därför bli en helt annan än i Sverige. Den föreslagna ordningen kan därför antagas innebära, att vi här i landet skulle få ta hand om studerande med medelmåttiga studieförutsättningar, samtidigt som svenska studerande med bättre studieförutsättningar avvisats och fortfarande avvisas vid våra egna undervisningsanstalter. Ett genomförande av propositionen i dessa delar skulle innebära ett alltför stort avsteg från den princip, som hittills varit vägledande för statsmakterna, när det gällt tillträde till högre studier, nämligen att fallenheten bör vara den enda rekryteringsgrunden.

I propositionen föreslås att statsmedel skall ställas till förfogande för de utländska studerandes resekostnader och studier. Det bör därvid erinras om att av svenska universitetsstuderande för närvarande endast ca 25 procent erhåller statsstipendier eller räntefria studielån. Förslaget måste även ur denna synvinkel betecknas som mycket orättvist gentemot svenska studerande. Med tanke på den stränga återhållsamhet, som ecklesiastikministern på grund av rådande statsfinansiella läge tvingats ålägga sig när det gäller universitetsanslagen för övrigt detta år, förefaller det än mer tveksamt huruvida riksdagen bör acceptera extra kostnader för import av utländska studerande, vilka ha minst 3 1/2 års studier kvar till sin slutexamen.

Det låter sig visserligen sägas, att intagningen av studerande med utländsk grundutbildning skall vara en engångsföreteelse. Om så blir fallet måste man emellertid konstatera, att det antal nya läkare landet därigenom tillföres blir relativt begränsat för den händelse samtliga i landet verk samma utländska läkare, som önskar kvarstanna i landet, skall ges den kompletterande utbildning som erfordras för att de skall kunna erhålla svensk legitimation eller allmän behörighet. Enligt vår mening är det uppenbart, att de utländska läkare, som redan är verksamma i Sverige, skall ha företrädesrätt till erforderlig klinisk kompletteringsutbildning framför utländska studerande utan svensk grundutbildning. Om emellertid de synnerligen angelägna prognosstudier, som departementschefen förklarat sig ha för avsikt att företaga, visar ett behov att öka intagningarna och om detta behov är av kortvarig natur eller eljest icke omedelbart kan tillgodoses inom landet, förefaller det oss rimligare att använda de för utbildning av studerande med utländsk grundexamen tillgängliga medlen för att i enlighet med tidigare framlagda förslag bekosta svenska studenters grundutbildning vid några särskilt utvalda utländska universitet; dessa svenska studenter kan därvid utses i anslutning till de reguljära intagningarna och helt i enlighet med gällande intagningsbestämmelser.

Med stöd av ovanstående hemställes,

att riksdagen vid behandling av proposition nr 93 måtte
1. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala

dels att rekryteringsunderlaget till de medicinska studierna måtte breddas bl. a. genom att kompletteringar i realämnen underlättas för studenter från allmänna linjen och latinlinjen,

dels att tvångsförflyttningen av medicine studerande i möjligaste utsträckning upphör, då de föreslagna nya kliniska platserna i Lund och Uppsala tillskapas,

dels ock att kontinuerliga prognosstudier rörande läkarbehovet efter 1965 snarast påbörjas;

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala att tillgängliga medel för införande till Sverige av medicine studerande med utländsk grundexamen i stället bör användas för att vid utländskt universitet meddela svenska studerande, antagna enligt gällande intagningsbestämmelser, medicinsk grundutbildning under i motionen angivna förutsättningar.

Stockholm den 7 april 1959

Astrid Kristensson

Folke Björkman

Nr 529

Av herr **Christenson** i Malmö, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 105, angående ökat stöd åt forskning m. m.*

(Lika lydande med motion nr 435 i Första kammaren)

Stockholm den 7 april 1959

Carl Christenson

Malmö
